

Europa bezpieczna i konkurencyjna czy zielona – a może jedno i drugie?

Podsumowanie Think2030

Europa jest na rozdrożu. Rosną koszty zanieczyszczeń środowiska, a skutki katastrof naturalnych wywołanych zmianami klimatu stają się coraz dotkliwsze – Polska wciąż mierzy się z konsekwencjami ubiegłorocznej powodzi. Jednocześnie narastają obawy o eskalację wojny w Ukrainie. Jak w tych niepewnych czasach zadbać o bezpieczeństwo i konkurencyjność Unii Europejskiej, nie rezygnując z celów w zakresie ochrony środowiska i transformacji energetycznej? To pytanie postawili sobie uczestnicy konferencji Think2030 Dialogue Poland, która odbyła się 28 marca w Warszawie.

*Funkcjonowanie obecnego systemu, opartego w dużej mierze na paliwach kopalnych, kosztuje nas 270 miliardów złotych rocznie. Inwestycje potrzebne do ograniczenia emisji i zbudowania odporności to zaledwie połowa tej kwoty, przy czym fundusze są już dostępne – powiedziała **wiceministra klimatu i środowiska Urszula Zielińska** w przemówieniu otwierającym wydarzenie. Jej słowa stanowiły obiecującą zachętę do dalszych dyskusji między ekspertami i decydentami, których ponad setka przyjechała na konferencję Instytutu Reform oraz Institute for European Environmental Policy (IEEP). Uczestnicy sesji poświęconych czystemu przemysłowi, zrównoważonemu rolnictwu, a także rozszerzeniu systemu handlu emisjami (tzw. ETS2) o transport i budownictwo wymieniali się poglądami i przedstawiali rozwiązania, dążąc do znalezienia wspólnej drogi do bardziej zrównoważonej, bezpiecznej i konkurencyjnej gospodarki Unii Europejskiej.*

Dyskusje podkreśliły, jak ważne jest znalezienie synergii pomiędzy celami klimatycznymi a bezpieczeństwem energetycznym, przy jednoczesnym wzmacnianiu współpracy międzynarodowej, stabilności gospodarczej oraz zapewnieniu sprawiedliwej transformacji, która uwzględni interesy wszystkich grup społecznych.

Droga do zrównoważonej i bezpiecznej Europy

Uczestnicy sesji głównej podkreślali, że czysta energia jest kluczem do konkurencyjnej Europy odpornej na kryzysy makroekonomiczne i polityczne. Aby osiągnąć neutralność klimatyczną Europy w połowie wieku oraz pośredni cel klimatyczny na 2040 rok, kraje unijne powinny zintensyfikować współpracę i uzyskać prostszy dostęp do funduszy europejskich.

Zmianę podejścia Europejczyków do budowania niezależności energetycznej zilustrował **Niels Malskær, starszy doradca ds. energii z Ambasady Danii w Polsce**, wskazując, że Duńczycy docenili wartość gazociągu Baltic Pipe po inwazji Rosji na Ukrainę. *Dania będzie wspierać cel 90% w zakresie redukcji emisji do 2040 roku podczas swojej prezydentury, ponieważ czysta energia oznacza konkurencyjność i odporność* – dodał przedstawiciel Danii, która w drugiej połowie 2025 roku przejmie po Polsce prezydenturę w Radzie UE.

W sesji zwrócono także uwagę na fakt, że transformacja powinna w centrum uwagi stawiać ludzi, tak żeby to oni byli jej beneficjentami, a zanieczyszczający – głównymi płatnikami. Paneliści podkreślali potrzebę zmiany podejścia, aby uniknąć dylematu między wydatkami na klimat a obronność. *Każda złotówka zainwestowana w transformację energetyczną i ochronę klimatu wzmacnia nasze bezpieczeństwo – to inwestycja w silniejszą gospodarkę, większą odporność i lepsze przygotowanie na wyzwania. Pełna realizacja działań przewidzianych w Krajowym Planie na rzecz Energii i Klimatu pozwoli nam znacząco obniżyć koszty związane ze skutkami katastrof klimatycznych. Szacujemy też, że dzięki temu koszty energii spadną o 20% do 2030 roku i o 30% do 2040 roku* – argumentowała wiceministra Zielińska. Pojawiły się też głosy o uproszczeniu procesów, skutecznych regulacji i budowania europejskich łańcuchów wartości. *Potrzebujemy dwa razy więcej energii w cenie o połowę niższej niż dzisiaj* – powiedział **Bartek Czczyerski, prezes Business & Science Poland**.

Zdaniem **Jakuba Safjańskiego z Konfederacji Lewiatan**, zielona transformacja wspiera długoterminowy rozwój Polski i korzystnie wpłynie na rynek pracy, generując zapotrzebowanie na wysokiej jakości etaty. *Unijny Pakt dla czystego przemysłu to ogromna szansa dla Europy Środkowo-Wschodniej w zakresie wdrażania czystych technologii. Ten region posiada istotne przewagi konkurencyjne względem Europy Zachodniej – wykwalifikowaną siłę roboczą i niską gęstość zaludnienia. Ale rozwój czystych technologii będzie możliwy w regionie Europy Środkowo-Wschodniej tylko wtedy, jeśli będziemy działali wspólnie* – podkreślała z kolei **Suzana Carp, współzałożycielka Cleantech for CEE** podczas panelu poświęconego czystemu i konkurencyjnemu przemysłowi w Europie.

Wdrażanie ETS2: wyzwania i szanse

Jednym z głównych wątków poruszanych podczas wydarzenia było wdrożenie tzw. systemu ETS 2, które planowane jest w 2027 roku. Nowy system handlu uprawnieniami do emisji obejmie budynki, transport drogowy oraz drobny przemysł. Jednym z wyzwań będzie jednak zapewnienie skuteczności nowego mechanizmu przy równoczesnym utrzymaniu sprawiedliwości społecznej i zapewnieniu osłon dla grup najbardziej wrażliwych na zmiany.

Dostrzegając pewne ryzyka związane z wdrożeniem ETS2 dla najbardziej wrażliwych grup, uczestnicy zwracali uwagę na potrzebę przygotowania solidnych Planów Społeczno-Klimatycznych i uzupełniających polityk krajowych m.in. w zakresie ochrony przed ubóstwem energetycznym i transportowym. Umożliwiłoby to sprawne przejście na bezemisyjne ogrzewanie i zrównoważoną mobilność, przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka gospodarczego. Polska będzie największym beneficjentem stworzonego na bazie planu Społecznego Funduszu Klimatycznego, a z drugiej strony Polacy najmocniej odczują wdrożenie ETS2 ze względu na dominację paliw kopalnych w ogrzewnictwie i transporcie. *Ostony klimatyczne powinny objąć jak najszersze grupy społeczeństwa, nie tylko osoby o najniższych dochodach. Należy przy tym wykorzystać nie tylko środki Społecznego Funduszu Klimatycznego, ale także wpływy z ETS do budżetu państwa* – postulował **Adam Guibourgé-Czetwertyński, dyrektor polskiego biura T&E**.

Chociaż paneliści zgodzili się, że znaczące odstępstwa od ETS2 nie są możliwe i bez wdrożenia tego systemu nie będzie SFK, pojawiły się różnice w poglądach dotyczących harmonogramu: *Opóźnienie systemu ETS2 sprawi, że będziemy lepiej przygotowani do jego wdrożenia* – sugerował **Paweł Różycki, wicedyrektor Departamentu Ochrony Powietrza i Negocjacji Klimatycznych w Ministerstwie Klimatu i Środowiska**. Wskazał, że od momentu uruchomienia flagowego programu "Czyste Powietrze" zmodernizowano już ponad milion domów, co przekłada się na 250-300 tys. rocznie. *W Europie nie*

jesteśmy na dobrej ścieżce w kierunku realizacji celów emisyjnych dla sektora budynków. Dlatego w zakresie renowacji musimy zacząć działać już teraz. Chcemy, aby ETS2 przyczynił się do trwałych zmian – opowiedziała **Julie Kjestrup, prezeska Efficient Buildings Europe i wiceprzewodnicząca ds. polityki efektywności energetycznej.**

Przełomowy rok dla europejskiego rolnictwa

Na wydarzeniu nie zabrakło także dyskusji o europejskim rolnictwie, dla którego bieżący rok będzie przełomowy. W ciągu najbliższych miesięcy zostanie uzgodniony cel klimatyczny na 2040 rok, co wytyczy tempo dalszej transformacji sektora produkującego żywność. Uczestnicy rozmawiali o tym, jak polska prezydencja może zapewnić, że sektor rolnictwa otrzyma odpowiednią uwagę w nadchodzących negocjacjach Wieloletnich Ram Finansowych. To istotne, ponieważ rolnictwo w UE odpowiada za dużą część emisji, a naukowe szacunki wskazują na znaczny potencjał redukcji. *20-25% emisji z polskich gospodarstw można uniknąć dzięki wdrożeniu dobrych praktyk –* powiedział **prof. Adam Wąs ze Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.**

Dla polskiego rolnictwa kluczowe jest uproszczenie biurokracji związanej z wdrażaniem europejskich regulacji oraz zwiększenie rentowności produkcji. Niezbędne są inwestycje w większe gospodarstwa, które dzięki efektowi skali będą mogły lepiej przygotować się do zmieniających się wymagań i wyzwań związanych z katastrofami klimatycznymi. Pozwolą polskim farmom konkurować na rynku globalnym, przy jednoczesnym zadbanie o zrównoważoną środowiskowo produkcję.

Kierunek 2050: wspólna odpowiedzialność za neutralność Europy

Głównym wnioskiem płynącym dla polskiej prezydencji z konferencji Think2030 w Warszawie jest potrzeba wprowadzenia kompleksowych strategii politycznych, które obejmą różne sektory gospodarki i zmuszą do zaakceptowania pewnych kosztów w imię wspólnego zysku. Taka polityka pozwoli stworzyć silniejszą, bardziej zintegrowaną i konkurencyjną Europę.

Podczas prezydencji nadarza się wyjątkowa okazja, by przyjąć podejście wykraczające poza punktowe inicjatywy. Nasza konferencja pokazała, że tylko dzięki ścisłej i silnej współpracy decydentów, ekspertów, biznesu i społeczeństwa obywatelskiego, transformacja w kierunku zielonej, konkurencyjnej i sprawiedliwej Europy jest w zasięgu ręki – podsumowała **Zofia Wetmańska, wiceprezeska Instytutu Reform.**

Konferencja Think2030 Dialogue Poland była okazją do pogłębionego dialogu pomiędzy politykami, naukowcami i ekspertami z organizacji pozarządowych i think tanków na temat rozwiązań zwiększających konkurencyjność Polski i UE, a także promujących ambitne działania na rzecz transformacji energetycznej, które wspierają rozwój społeczno-gospodarczy. Odbyła się pod honorowym patronatem Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej.

.....
Instytut Reform to niezależny think tank, który wspiera ciągłe doskonalenie procesu formułowania, wdrażania, monitorowania i oceny polityk publicznych w Polsce, Europie i na świecie.

Kontakt dla mediów:

Aneta Wieczerek-Krasińska, e-mail: aneta.wieczerek@ireform.eu; tel.: +48 606 402 189